

prešlo prijateljstvo z Nemci v kri in celo „Slov. Narod“ je moral to priznati. Naš list je zmagoval! Govornik omeni še številke, ki so objavljene v „Zgodovini naše stranke“ (1. in 2. štef. t. l.). Te številke so nam dokaz, da je mogoče in potrebno, vsatviti organizacijo proti prvaškemu klerikalizmu, ki bode panslaviistično misel premagala in duhovne prisilila, da rabijo cerkev le za vero, nikdar pa za politiko. In to naj stori današnji zbor! (Odobrovanje).

Zastopnik iz Velikovca je pojasnil, kako lepo se je prišel razširiti „Stajerc“ tudi po Koroškem. Pojasnjeval je potem koroške razmere in omenil, da se zbira vedno več pristavev po „Stajercu“ zastopanih načelov. Zahvaljuje se, da je naš list tako izobraževalno nastopal. Veseli ga, da se stori drugi korak, namreč združitev pristavev napredne misli v posebni stranki. Najpriarnejše pozdravlja v imenu koroških naprednjakov to velepomembno zborovanje (Odobrovanje). (Naprej pride)

Politični pregled.

Državni zbor. 23. p. m. je bila v zbornici podrobna debata o zvišanju duhovniških plač. Na prav jezuitski način se je vtihotapil še klerikalni predlog, da se sprejme pod novo postavo tudi klosterake duhovne (!). Potem so sprejeli slatni poslanci zvišanje duhovniških plač tudi v tretjem branju. Zbornica se je počela potem z vojaškim kreditom, katerega so delegacije še sprejele. 24. p. se je nadaljevala ta razprava. Tudi se je govorilo o nujnostnem predlogu glede takojšnje rešitve rekrutnega kontingenta. Poslanci so opozarjali zopet na slučaj dragonerja Berneggerja in so zahtevali oestro kazens za regimentnega zdravnika Swatona. Tudi so zahtevali, da pride odelj vojni minister v zbornico in odgovarja na interpelacije. — 26. p. m. je sprejela zbornica predloge glede ureditve prometa na morju v Dalmaciji in glede braziljskega morskakega prometa. Govorilo se je potem tudi o lokalnih železnicah. 28. p. m. je imela zbornica zadnjo sejo. Ministri so odgovorili na razne interpelacije. Zbornica je rešila še nekaj sprememb pri nasodištih in pri najvišem sodnem dvoru, ter odobrila poročilo odeska glede zgradb v tržaškem pristanu. Potem je vstal predsednik Vetter ter imel zaključni govor. Z „živin“-klici na cesarja se je zbornica razšla. Stara državna zbornica je mrtva, — naj živi nova!

Zvišanje duhovniških plač je torej sklenjeno; ramanj je bil odpor naprednih poslancev, klerikalni vpliv na umirajočo zbornico je zmagal. To je 3. zvišanje duhovniških plač od l. 1885. V tem letu je zvišala država svoj donešek k duhovniškimi plačami za 1 milijon goldinarjev, l. 1897 pa za 4 milijone kron. Leta 1905 pa je zahtevala vlada celo 9½ milijone kron, katero svoto pa se je vendar znižalo na 4 milijone in 800 000 K. Blizu 5 milijone kron na leto bode mo torej duhovnikom več plačevali. Ali so dohodki avstrijskih narodov res tako veliki, da jim sme vlada nalagati vedno večjih bremen? Poglejte življenje kmetov in premislite, da narasla hipotekarni dolg z vsakim letom za mili one. Vlada pa, ki ima za duhovne vedno odprto mošnjo nima za kmeta ničesar. Za malo obrtnijo daje vlada vsih 300 000 K. za delavce niti 700 000 K. za farje pa 5 milijone na novo! To mora razburiti tudi najpohlevnejše ovice. Cerkev pa ne daje ničesar za svoje duhovne. In vendar posejude cerkev ogromno premoženje. L. 1835 je znašalo cerkevno premoženje 114 milijone kron, l. 1905 pa še 959 milijone in danes presega gotovo še velikansko svoto 1000 milijone kron!! Koliko posejudejso posamezni škofje in nadškofje, o temu niti ne govorimo. Zdi se nam torej, da bi bila dolžnost cerkve, pomagati tistim duhovnom, ki imajo baje premalo dohodkov. Dolžnost države pa bi bila, pomagati kmetu, obrtniku in delavcu. Ali — zbornica se zato ni brigala in je sprejela novo zvišanje duhovniških plač. Plačajte torej teh 5 milijone kron, trpiat avstrijski, — za plačilo vas bode politikujoči farji raz prišnice psovali.

Posl. Wastian in nova vinska postava. Kakor smo že poročali, je sklenila zbornica novo vinsko postavo, ki ima polno napak. Posl. Wastian

je imel ob tej priliki govor, v katerem je zahteval zboljšanje postav. Le par besed iz tega izvrstnega govora naj omenimo. Po novi postavi sme vinu dodati alkohola vinogradnik, prvi kupec, vinski trgovec in naposled še krčmar; vsakokrat se sme dodati samo 1 volum-procent. Ali po postavi dobi vino vendar 4 procente, kar je toliko kakor 7½ sladkorja; dodatek sladkorja pa prepove postava! § 5 nove postavice sicer dovoli dodatek sladkorja (cukra), ali le z oblastnim dovoljenjem. To dovoljenje pa pokvari lahko dobro ime celih vinskih krajev, ker pride v javnost. Na ta način se bode postavo preziralo in nima tedaj nobenega pomena. Za naše kraje bi bila prepoved dodatka sladkorja nezmerno škodljiva. Pridejo leta, ko ima naš naj 16 in več kisline, sladkorja pa malo. Ali naj ta mošt v jarek zlijemo? Največji kemiki so dokazali, da dodatek sladkorja ne škoduje itd. Posl. Wastian je predlagal, naj se postavo šele zboljša in potem sprejme. Ali večina je bila proti temu. Tudi kaplan Korošec je bil proti in je glasoval za postavo, ki bode nezmerno škodovala našim vinogradnikom.

Deželni zbori ne bodo sklicani pred novo državnozbornako volitvijo. Le češki deželni zbor se snide 18. svečana, da reši volilno preosnovo.

Volilna preosnova — gotova! Včerajšnji uradni list „Wiener Zeitung“ objavlja od cesarja sankcijonirane zakone glede spremembe volilnega reda. Obenem razglasa cesarski patent, ki razpušča staro zbornico. S tem je ta velepomembni boj dokončan!

Neve državnozbornske volitve na podlagi splošne in ednake volilne pravice se bodo vršile 7. majnika, ože volitve pa 14. maja. Tako poročajo listi.

Avstrijski tobak l. 1905. V tobakovem dimu so napravili Avstrijanci l. 1905 skupno čez 234 milijon kron. Država je imela od tega kadenja čistega dobička za več kot 145 milijon kron in je tudi premoženje tobakovega monopola raslo za več kot 6 milijon kron. Vse to v dimu...

Operaki minister Polonyi je odstopil. Kakor smo že zadnjič poročali, je dvignil Halmos proti ministru gorostasne obtožbe. Ministru se je očitalo, da je slepar, da se je udeležil tatvine da je po krivem prisegel, da je bil agent slaboglasnih hiš itd. Tožiti se boji in tako je padel ta minister, ki je prav značilen za mađaronske razmere!

Volitve na Nemškem. Kakor znano, je razpestila vlada nemški „Reichstag“ (drž. zbor), ker se je večina izjavila proti njeni kolonialni politiki. Zdaj so se vršile nove volitve in lahko se trdi, da je doživela nemška socialna demokracija prvi večji poraz. Izvoljenih je bilo 237 poslancev, medtem ko je treba 160 odjih volitev. Med izvoljenimi najdemo: 89 članov klerikalnega centra, 41 konservativcev, 29 socialnih demokratov, 20 nar. liberalcev, 18 Poljakov, 10 članov državne stranke itd. Dosej so izgubili socialisti 20 sedežev. To je prvi veliki poraz te stranke.

V Beogradu poka... Na dvoru srbskega kralja Petra se pripravljajo resni dogodki. 26. t. se je pojavila huda razstrelba smodnika (pulver) v Konaku (kraljevski palači). Srbska vlada sicer razglasa, da je bila to le „nesreča“, ali nikdo temu ne veruje. Vsekakor so poročila iz Srbije vedno bolj vznemirljiva. Petru proti usoda Aleksandra...

Dopisi.

Nekaj o prvakah v Brežicah.

Brežice, prosinca 1907.

Povedati hočemo slov. prebivalstvu brežičkega okraja, ki je doslej vedno živel v prijateljsku s nemškimi meščani, kakšni so bujskajoči „voditelji“ prvaške stranke in kakšna je njih preteklost.

Pričnemo z Andrejem Levakom, p. d. Joraa, ki je bil rojen kot nezakonaki sin revnega delavca Ostrelca v Zakutu. Isušil se je trgovstvo v Brežicah in Celju, postal komi pri pokojnemu trgovcu Tiber v Celju, ki pa mu je pokazal vrata zaradi njegove ljubezni do tuje lastnine (glej „Deutsche Wacht“, štef. 11, l. 1902). Levak je potem postal trgovstvo in postal agent

ljubljanke pogorele banke „Slovenija“. Tudi na tem polju si ni prislužil lovoric in prišel je nazaj v Brežice. Nikdo ga ni pogledal, celo takratni pošteni Slovenci ga niso hoteli videti na svojih sestankih. Napravil je pa vendar razna „znanja“ in imel tudi tako „znanje“ s takrat še omoženim soprogom nemškega mesarja Linoierja, ki mu je uredila papirno trgovino. Po smrti tega v obče spoštovanega mesarja, je moral Levak svojo dobrotnost oženiti in je prišel na ta način do preje nemškega posestva; žena je umrla, Levak je pa postal hipoma „veleposestnik“, ravnatelj posojilnice, okrajni načelnikov namestnik, načelnik čitalnice itd. Poročil je potem zopet dekleta iz nemške družine in je postal na ta način član prvaškega „generalštaba“; preteklost in celjaki dogodki so bili pozabljeni!

Drugi prvak je Jos. Agreš, bolje rečeno Agreš iz Kapele. Pri vojakih je postal hitro „feldwebel“, prišel potem v kadetno šolo v Sarajevi in bil tako skrben za nekega gojenca, da mu ni pustil niti njegov denar porabiti, temveč je to sam storil; okradel je torej svojega tovariša (glej „Deutsche Wacht“ štef. 121. 1902); v temni sobici je premišljeval o tuji lastnini. Po končani prostovoljni in neprostoVOLjni vojaški službi prišel je v svojo občino. Ali v Kapeli niso znali „oceniti njegove čednosti. Prišel je torej v Brežice inzopet so bili danes tako sovraženi Nemci tisti, ki so mu pomagali; nabirali so denarja zanj, da si je mogel obleko napraviti. Ostal je v Brežicah in je zdaj solicator v pisarni vsemogočnega dr. Ivana Benkoviča. Seveda je hudi prvak!

Tretji v tej zvezi je Miha Balon, ki je prišel kot pastir k svojem nemškemu stricu Joh. Janežiču. Stric je dal fanta v neko vinogradniško šolo; to šolo pa je moral neprostoVOLno zapustiti. Po smrti stricovi dobil je del tega nekdanj nemškega premoženja in hoče iz hvalečnosti zdaj vse Nemce pokreti. Duhovni velikan sicer ni, briga se bolj za žolodec in mora plešati kakor drugi zvižgajo. Moš je ordonanca prvaškega „generalštaba“ in kot tak razširja rdeče listke, ki pridigajo sovraštvo proti Nemcem. Pri temu se je enkrat še prste osmodil.

Četrti v tej čedni družbi je Benjamin Kunaj, bivši župan v Rajhenburgu in bivši oskrbnik nekega hrvaškega posestva, na katerega se pa ne spominja prav rad. Danes je moš tajnik „Posojilnice“ in desna roka prvaškega generala dr. Benkoviča. Moš se je na Hrvaškem veliko pričinil, čeprav so mu očitali razni listi razne stvari. Na vsak način spada v družbo junakov Levaka, Agreša in Balona.

Peti pa je svetovno znani čudežni doktor Josip Strašek; tega moša je pustila neka nemška družina v Gradcu študirati; zavezal se je zato, da poroči hči. Drazil je besedo in ima tudi taščo pri sebi; s temi dvemama ženskama mora vedno nemško govoriti. Moš bi bil dober zdravnik, ko bi ne hotel biti preveč duhovit. Posebno ljubi svojega očeta, starega revčka, ki je večinom v bolnici in katerega troške noče plačati premožni sin; baje je imenoval tudi svojega lastnega očeta „starega psa“. Lep sin in vreden svojih tovarišev!

Šesti tovariš je vzgojitelj mladine, učitelj Nace Zupan; moš je bil nekdanj pri sedanju njegovi ženi uslužben in zato jo je pustil študirati, ona ga je imenovala zato večkrat „prasiča“. Poletju je ta možakar večinom direktor kopelji Čatež; postal bi tudi rad šolski vodja utrakvistično šole v Brežicah, pa je prepričan zato. Ta vzgojitelj spremlja poštenjaka Balona po njegovih potih.

Na sedmem mestu stoji c. k. deželnosodni svetnik Jos. Sitter. Ko je prišel pred 13. leti kot sodni adjunkt v Brežice, iskal je edino nemško družbo, ker mu po njegovih lastnih besedah „slov družba ni dopadla“, češ da je bila „preveč mešana“. Ob neki volitvi pa se mu je anelo krinko raz lice in se ga moralno prisililo, poiskati si drugo družbo. In ko je postal čez leta okrajni sodnik v Brežicah, hoditi pričel „edino v „Nar. Dom“ in je sklenil prijateljstvo s preje označeno, pač tudi „mešano“ družbo. Zato ga je imenovala občina Zakot svojim častnim članom.

Omeniti nam je nadalje c. k. vžitninskega uradnika Simona Wutta. Moš ima grozno jeso na vse kar ni prvaškega in je bil zaradi tega